

Beskrivning och uppföljning av elitauktionsföl 2011-2020 inom svenskt varmblood

Description and follow-up of elite auction foals 2011-2020 within Swedish Warmblood

Agnes Dahlgren & Wilma Östlin

Examensarbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Hippologenheten
Hippolog - kandidatprogram
Uppsala 2021

Beskrivning och uppföljning av elitauktionsföl 2011-2020 inom svenskt varmblod.

Description and follow-up of elite auction foals 2011-2020 within Swedish Warmblood.

Agnes Dahlgren & Wilma Östlin

Handledare: Åsa Gelinder Viklund, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala
Examinator: Susanne Eriksson, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Examensarbete i hippologi
Kurskod: EX0864
Program/utbildning: Hippolog – kandidatutbildning
Kursansvarig inst.: Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi

Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2021
Serietitel: Examensarbete på kandidatnivå
Delnummer i serien: **K 126**
Nyckelord: Häst, SWB, Föl, Elitfölauktion

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi
Hippologenheten

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Varje år föds cirka 2500 svenska varmblodsföl och för att skapa ett forum för svenska elitföl där uppfödare och köpare kan mötas arrangeras SWB:s elitfölauktion, under SWB equestrian weeks varje höst. Idag finns ingen sammanställd statistik som beskriver vad som karaktäriserar de föl som selekteras till SWB:s elitfölauktion eller de föl som säljs till de högsta priserna. Det saknas också en uppföljning av hur det gått för de selekterade fölen senare i livet, om de har deltagit i unghästtest och om de har tävlat. Kunskap om detta kan hjälpa uppfödare när de planerar sitt avelsarbete samt hästköpare.

Materialet som användes i studien utgick från SWB:s sammanställning över föl som sålts på SWB:s elitfölauktion mellan åren 2011 och 2017. Materialet kompletterades med fölens registreringsnummer, priser samt information om fölen från år 2018 till 2020. Det kopplades sedan samman med SWBs härstamnings- och resultatdatabas där resultat från fölbedömningar, unghästtest, ridhästtest och tävling fanns. Antalet föl i studien var 310 stycken, uppdelade i hopp- och gångartsföl baserat på härstamningindex. Utöver detta delades fölen upp i fyra prisklasser.

Resultatet visade att ett högt härstamningsindex och ett meriterat möderne var prishöjande egenskaper, däremot fanns ingen signifikant skillnad på priset mellan kön eller fölbedömningspoäng. Studien kunde inte heller påvisa några samband mellan försäljningspris och senare prestationer. En anledning till detta skulle kunna vara att det saknades data på hästar som exporterats och deras prestationer samt att det ännu inte var så många som hunnit delta på unghästtest, ridhästtest och/eller tävling.

Det skulle vara intressant att göra en uppföljande studie i framtiden med material baserat på ett större antal hästar, fler årgångar samt data på de hästar som exporterats. Detta för att få fram ett mer tillförlitligt svar på om det finns några samband mellan framtida prestationer och priset.

Slutsatsen av denna studie är att härstamningen påverkade priset. Egenskaper såsom ett högt härstamningsindex och väl meriterat möderne påverkade priset positivt. Detta innebär att uppfödare gynnas av att avla på ston av god kvalitet samt avla på individer med höga avelsvärden. Det fanns inga samband mellan pris och framtida prestationer hos föl sålda på SWB:s elitfölauktion.

Nyckelord: Häst, SWB, Föl, Elitfölauktion

Abstract

Every year about 2500 Swedish Warmblood foals are born and registered in the Swedish Warmblood Association. To facilitate for breeders and buyers to meet in a market place for Swedish elite foals, an elite foals auction is annually arranged by the Swedish Warmblood Association during the SWB equestrian week. The primary aim of this study was to investigate which qualities characterise the foals that were selected for the SWB's elite foal auction and those that were sold for the highest price. The secondary aim was to investigate if there is an association between the price of the foals and their performances later in life. Knowledge about this could help breeders in planning their breeding and buyers when looking to buy the next star.

This study was based on data from The Swedish Warmblood Association and included information of foals sold at the elite auctions between the years 2011 and 2020. The data consisted of information about the pedigree, prices, results from young horse test, riding horse test and competition, and breeding values of sire and dam. There were 310 foals that had been sold during this period. They were divided into two categories- jumping and dressage foals based on the breeding values of the parents and also further divided into four different price classes.

The results showed that a high pedigree index and a merited mother were qualities that increased the price of the foal. There was no significant difference in price between sex or results from foal assessments. The study could not prove that there was an association between the price of the foals and their subsequent achievements. A reason for this could be lack of information from horses that had been exported and that their achievements abroad were not taken into account. Another reason could be that most of the horses that had been sold at the auction were still too young to have the opportunity to perform at the young horse test or at competition. The conclusion was that a merited pedigree increased the price and that breeders benefited from breeding on mares with high performance and individuals with a high breeding value. There were no correlations between price and future performances.

Keywords: Horse, SWB, Foal, Elite foal auction

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Abstract	5
Tabellförteckning	8
Figurförteckning	9
Förkortningar	10
1. Inledning	11
1.2 Problem	12
1.3 Syfte	12
1.4 Frågeställningar	12
2. Teoriavsnitt	13
2.1 SWB Elitförlauktion	13
2.2 Avelsindex	13
2.3 Bedömningar av den unga hästen	14
2.4 Tävling och championatspoäng	15
2.5 Prishöjande egenskaper vid auktion	15
2.6 Går det att förutspå hästens framtida förmågor när den är föl?	16
3. Metod och material	18
4. Resultat	19
4.1 Utveckling av elitförlauktion 2011-2020	19
4.2 Prisklasser	19
4.3 Kön	21
4.4 Härstamning	21
4.5 Härstamningsindex	23
4.6 Fölbedömning	23
4.7 Unghästtest	24
4.8 Ridhästtest	25
4.9 Tävlingsresultat	25
4.10 Avel	26
5. Diskussion	26
5.1 Begränsat material	26
5.2 Prisutveckling över tid	27
5.3 Prishöjande egenskaper	27
5.4 Sambandet mellan priset och framtida prestationer	29
5.5 Indelningar av data som kan ha påverkat resultatet	30

5.6 Framtida studier	30
5.7 Slutsats	31
6. Referenser	32
7. Författarnas tack	33

Tabellförteckning

Tabell 1. Antal sålda föl, medelpris, standardavvikelse, lägsta och högsta pris vid elitfölauktion åren 2011 till 202019

Tabell 2. De elva hingstarna med fem eller flera avkommor sålda på SWB elitfölauktionen, antal sålda avkommor totalt, dess medelpris samt antalet sålda avkommor per år under 2011-202022

Figurförteckning

Figur 1. Antal föl som såldes i respektive prisklass vid elitfölauktionen åren 2011 till 2020.....	20
Figur 2. Andel föl som sålts på SWB:s elitfölauktion under åren 2011 till 2020 inom respektive disciplin inom de olika prisklasserna.	20
Figur 3. Andel sto- och hingstföl som sålt på SWB:s elitfölauktion i respektive prisklass under åren 2011 till 2020.	21
Figur 4. Medelvärde på härstamningsindex för föl sålda på elitfölauktionen år 2011 till 2020 i respektive disciplin och prisklass.	23
Figur 5. Medelvärde av poängen från utförd fölbedömning på föl sålda på SWB:s elitfölauktion under åren 2011 till 2020, uppdelade i gångarts- och hoppföl.	24
Figur 6. Visar hur många föl som sålts på SWB:s elitfölauktion under åren 2011 till 2017 som deltagit i unghästtest, samt hur många av dem som erhållit hopp- eller gångartsdiplom i respektive prisklass.	25

Förkortningar

SWB	Swedish Warmblood Association
KWPN	Koninklijk Warmbloed Paard Nederland

1. Inledning

Varje år föds cirka 2500 svenska varmbloodsföl som registreras i Swedish Warmblood Association (SWB), avelsföreningen för den svenska varmbloodiga hästen. SWB's avelsmål är "En ädel, korrekt och hållbar varmbloodshäst som genom sitt prestationsinriktade temperament, goda rörelser, sin ridbarhet och/eller hoppförmåga är konkurrenskraftig internationellt.", och trots att Sverige är en liten hästnation så har många svenska varmblood presterat framgångsrikt på tävlingsbanorna. (Swedish Warmblood Association 2021d)

En del i SWBs arbete för att nå avelsmålet är att göra de svenska hästarna lättillgängliga både för den nationella och internationella marknaden. För att visa upp de bästa svenska varmbloodsfölen så anordnas SWB elitauktion under SWB equestrian weeks som äger rum i Flyinge varje höst. Dit selekteras cirka 30 föl varje år som visas upp och säljs både till svenska och utländska köpare. (Swedish Warmblood Association, u.d.)

Selektionen av föl till elitauktionen sker av en utvald selektionskommitté som varje år bedömer cirka 200-250 föl. Uppfödarna anmäler själva sina föl till selekteringen och åker sedan till utvalda selekteringsplatser runt om i landet. Varje föl bedöms, filmas och fotas. Materialet kan även användas till privat försäljning för de föl som inte blir utvalda till auktionen. Generellt vill bedömningsgruppen att fölen ska ha en eftertraktad, meriterad och intressant stam som även är attraktiv på den internationella marknaden. För gångartsfölen är det tre bra gångarter och en korrekt exteriör som premieras, hos hoppfölen är galoppen och utstrålningen extra viktig. (Tinglöv 2021, pers. medd.)

Håkansson (2017) kom i sin studie fram till att det är både kostsamt och tidskrävande att föda upp en häst. Uppfödare över hela Sverige lägger varje år mycket resurser på att få fram högpresterande hästar och kostnaden för att producera ett föl kan vara mellan 50 000 till 100 000 kronor beroende på faktorer såsom exempelvis val av hingst, stoets fertilitet, försäkringar och veterinärkostnader. Det är därför högst relevant att veta vilka egenskaper som anses attraktiva på marknaden, både för att uppfödarna ska tjäna pengar på att sälja sin uppfödning, men även för att hästen ska passa in i dagens sport.

Hästsverige (2013) har tagit fram ett kakylexempel på kostnaderna för uppfödning av ett sex månaders föl. I exemplet har de bland annat räknat på avgifter för betäckning, foder för sto och föl, strö, försäkring hov och veterinärvård samt kostnader för stall. Utöver det har de även räknat med arbetsersättning, produktionskostnaden hamnade då på 75 000 kronor.

I en artikel i Tidningen ridsport diskuterades fölauktioner och slutsatsen var att vissa egenskaper och karaktäristiska drag är mer eller mindre attraktiva på marknaden vid köp av föl. Artikeln baserades på material från auktioner i flera europeiska länder och 2741 föl. Hos hoppstammade föl ansågs prestationen hos hingsten och modernet vara det som är mest attraktiv för köparna av elitföl, där modernets meriter ofta pressar upp priset. Därför är det vanligt att använda sig av

äldre beprövade hingstar och ston med goda meriter. Hos dressyrfölen är däremot gångarterna mest attraktiva för marknaden vilket har bidragit till att unga talangfulla men obeprövade hingstar är mest trendigt för tillfället. Hoppfölen priser visade sig vara mer jämna medan dressyrfölen priser varierade mer. Dressyrfölen gick för både de lägsta samt det allra högsta priserna. (Lundin 2020)

I en tidigare studie gjord på auktionsdata för quarterhästar har det påvisats att egenskaper såsom härstamning, kön, ålder, färg samt släktingars meriter höjer priset på hästar (Taylor et al. 2006). I en annan studie baserad på auktionsdata med engelska fullblod drogs slutsatsen att ju fler avkommor en hingst hade på auktionen desto högre blev avkommornas medelpris, hingstens popularitet påverkade priset på ett positivt sätt (Poerwanto & Stowe 2010). I en tredje studie undersökte Hennessy et al. (2008) vilka egenskaper som uppfödare och potentiella hästköpare ansågs viktigast. Egenskaper som god hälsa, exteriör och gångarter ansågs viktiga för både uppfödare och köpare. Uppfödare värderade även kön, färg, stamtavla och tävlingsresultat från hästen och dess syskon som viktiga. Köparna värderade i stället temperament och utstrålning högst när de skulle köpa en häst.

1.2 Problem

Idag finns ingen sammanställd statistik som beskriver vad som karaktäriserar de föl som selekteras till SWB:s elitfölauktion eller de föl som säljs till de högsta priserna. Det saknas också en uppföljning av hur det gått för de selekterade fölen senare i livet, om de har deltagit i unghästtest och om de har hunnit tävlat, samt om de finns kvar i Sverige eller om de har exporterats.

1.3 Syfte

Syftet med arbetet är att ta reda på vad som karaktäriserar föl som selekteras till elitauktion och de föl som säljs till de högst priserna samt att följa upp hur det gått för fölen när de nått ålder för unghästtest och tävling. Kunskap om detta kan hjälpa uppfödare när de planerar sitt avelsarbete samt köpare som söker en talangfull sporthäst.

1.4 Frågeställningar

Vad har egenskaper som härstamning, kön, avelsindex och fölbedömningspoäng för påverkan på fölen försäljningspris?

Vad har de sålda fölen för prestationer från tre års ålder och vad är sambandet mellan priset på elitfölen och framtida prestationer?

2. Teoriavsnitt

2.1 SWB Elitfölauktion

Elitfölauktionen startade år 2011 och ägde rum under SWB Equestrian weeks på Flyinge. Uppfödare anmälde sina föl till selekteringen via tävlingsdatabasen (TDB) och sedan selekterades cirka 30 föl ut varje år av en utvald selektionskommitté. Selektionskommittén bestod av två till tre personer utsedda av SWB. När det var dags för auktionen anlände fölen till Flyinge två till tre dagar i förväg och stallades upp. Under dessa dagar fanns det möjlighet för potentiella köpare att se och hälsa på fölen innan auktionen. På auktionsdagen skedde en förvisning under förmiddagen och under samma dag besiktades alla föl. Under kvällen hölls själva auktionen där köparna budade på fölen, de köpare som budade det högsta priset köpte fölet. Budgivningen skedde på plats men det var även möjligt att ge bud via telefon. År 2019 hölls två separata elitfölauktioner, en för hoppstammade föl och en för dressyrstammade föl. Under år 2020 arrangerades auktionen för första gången online. Auktionen fanns tillgänglig på www.horse24.com, kollektionen av fölen publicerades tio dagar innan auktionens start och budgivningen varade i fem dagar. (Tinglöf 2021, pers. medd.)

2.2 Avelsindex

Information om de registrerade hästarna är sammanställd på SWB's hemsida www.blup.se. Det är en databas med uppgifter som till exempel stamtavla, uppfödare, ägare och resultat från tävling, unghäst- och ridhästtest samt avelsindex (Swedish Warmblood Association 2021a).

Avelsindex skattas årligen baserat på hästens egna, samt alla släktingars, resultat från bedömningar och tävling. Avelsindex kan vara till stor hjälp när uppfödare ska matcha sto och hingst. Det finns två typer av avelsindex, beskrivande och värderande. Det beskrivande indexet anger hur en egenskap förväntas nedärvas i förhållande till biologiska extremer, till exempel lång eller kort, utan att lägga någon värdering i det. Index finns för 59 olika egenskaper med allt från vilken benställning hästen nedärver till hur elastisk avkommans trav kan förväntas bli. Det beskrivande indexet publiceras för hingstar med minst tio linjärt beskrivna avkommor som deltagit vid unghästtest, godkända hingstar som blivit linjärt beskrivna vid bruksprov, ston som själva blivit beskrivna vid unghästtest och/eller ridhästtest och ston som har minst en avkomma som blivit linjärt beskrivna vid unghästtest och/eller ridhästtest. (Swedish Warmblood Association 2020a)

Det värderande avelsindexet anger hur hästen förväntas nedärva olika egenskaper i förhållande till avelsmålen, ju högre index desto bättre, på detta vis kan ston och

hingstar rangordnas. Index skattas för målegenskaperna som är tävlingsprestation i dressyr respektive hoppning samt för de nio delegenskaperna ridhästtyp, extremiteternas korrekthet, mankhöjd, skritt, trav, galopp, hopp teknik samt temperament och allmänt intryck för gångarter respektive hoppning. Dessa index publiceras för hingstar med minst tio bedömda avkommor vid unghästtest och ston som antingen själva har blivit bedömda på unghästtest eller har tävlingsresultat, alternativt har minst en avkomma som blivit bedömda på unghästtest eller har tävlingsresultat. (Swedish Warmblood Association 2020a)

Ston som har egna meriter eller lämnat avkommor med goda meriter kan bli selektionsston, som innebär att de ingår i SWB:s satsning på att få in och behålla de bästa stona i avel. Ston kan genom sina egna prestationer uppnå enstjärnig, tvåstjärnig eller trestjärnig prestationsklass och på så vis bli berättigad att bli selektionssto. Även ston som via sina avkommors meriter har uppnått avelsvärdeklass A eller Elit är berättigad att bli selektionssto. (Swedish Warmblood Association 2021c)

2.3 Bedömningar av den unga hästen

Varje år mellan juni och september genomför SWB fölbedömningar med syftet att uppmuntra uppfödarna till att tidigt hantera sina föl, det är även ett tillfälle att samla in information om fölen samt att visa upp de föl som är till salu. Alla föl som är registrerade i SWB är välkomna att delta. Hopp- och gångartsföl bedöms i separata klasser där ägaren anmäler sitt föl till respektive klass. De linjärbeskrivs för 15 egenskaper enligt SWBs protokoll och bedöms av domare på de fem punkterna exteriör, skritt, trav, galopp och allmänt intryck. Resultatet redovisas i procentform och publiceras på respektive regionala föreningssida. (Swedish Warmblood Association 2019)

Det finns två olika typer av unghästbedömningar, unghästtest för tre- eller fyraåriga hästar och ridhästtest för fyraåriga hästar samt femåriga fölston. Syftet med unghästbedömningarna är att ha ett utbildningsmål för inridningen och få råd kring utbildningen av den unga hästen, det är ett sätt att selektera vilka ston som ska gå till avel, ett tillfälle där säljare och köpare möts samt en ingång till sporten då hästen kan kvala till bland annat Breeders Trophy och kvalitetsklasser. (Swedish Warmblood Association 2021b)

Vid unghästtest visas hästens gångarter för hand och lös, hoppegenskaperna bedöms genom löshoppningen. Det genomförs även ett ridprov där ekipaget rider i alla gångarter och bedöms med godkänt eller inte godkänt. Ridprovet är frivilligt men krävs om hästen ska erhålla diplom. Hästen linjärbeskrivs för 50 olika punkter och bedöms för åtta värderande egenskaper (typ, huvud- hals- bål, extremiteternas korrekthet, skritt, trav, galopp, hopp teknik och temperament för hoppning). Baserat

på de värderande egenskaperna beräknas poäng som lovande dressyr- respektive hopphäst. De hästar med högst poäng delas in i två klasser där Diplom är den bästa klassen och klass 1 den näst bästa klassen. Övriga hästar klassindelas inte. (Swedish Warmblood Association 2020b)

Vid ridhästtest finns tre olika alternativ vid visning av häst. Alternativ 1 Allsidigt innebär att hästarna visar gångarter under ryttare, samt hoppning antingen under ryttare eller genom löshoppning. Alternativ 2A Hoppning innebär att hästen visas i hoppning uppsatt men genomför inget gångartsprov. Alternativ 2B Dressyr innebär att hästen visar gångarterna under ryttare men genomför inte hoppprov. Alternativ 2A och 2B måste kombineras med ett genomfört SWB unghästtest för att vara giltigt. Hästarna linjärbeskrivs och bedöms av domare för fem till nio olika värderande egenskaper beroende på vilken typ av bedömning de genomför och de bästa hästarna klassindelas i Diplom och klass 1. (Swedish Warmblood Association 2020c)

2.4 Tävling och championatspoäng

Hästar är berättigade att tävla från första april det året de blir fyra år. Det finns olika nivåer på tävling: lokalt, regionalt, nationellt och elit. Hästar som placerar sig, det vill säga de som hör till de 20-25% bästa i klassen, erhåller championatspoäng. Det är poäng som delas ut vid placering i regional och nationell klass. Nivån på klassen samt placeringen i resultatlistan avgör hur många poäng ekipaget tilldelas. Poängen stiger i takt med svårighetsgraden på klassen samt placeringens ranking. (Svenska Ridsportförbundet 2021)

2.5 Prishöjande egenskaper vid auktion

I en studie av Poerwanto och Stowe (2010) undersöktes sambandet mellan antalet avkommor efter samma hingst och åringarnas försäljningspris vid auktion för engelska fullblod. Data från Keenelands årliga fölauktion år 2007 analyserades, där 5 555 åringar visades och 270 olika fadershingstar fanns representerade. Studien utfördes med hjälp av fyra olika statistiska modeller baserade på faktorer såsom antal avkommor totalt, språngavgift, hingstens resultat och avkommors resultat. Tre av fyra modeller visade att ju fler avkommor som representerade en hingst desto högre var medelpriset på dessa. Slutsatsen blev att en hingsts popularitet ökade värdet på dess avkommor.

Taylor et al. (2006) genomförde en studie där de undersökte vad som påverkade priset på quarterhästar som såldes på auktion mellan åren 1995 och 2002. Hästar av alla kön och åldrar såldes på auktionen. Genom att analysera data kom de fram till att köparna tittade på hästens prestationer och stam för att göra en så säker investering som möjligt. Det visade sig att även ålder, färg och kön påverkade

priset. Priset steg för ston och hingstar i takt med åldern eftersom de även har ett avelsvärde till skillnad mot valackarna. Priset för hingstar sjönk fort efter fem års ålder, detta berodde på att köparna ansåg att hingstarna blev svårare att arbeta med när de är i avel.

I en enkätstudie av Hennessy et al. (2008) undersöktes vilka olika egenskaper som uppfödare och potentiella hästköpare ansåg viktigast vid försäljning och köp. Studien gjordes på Irland och den frågebaserade enkäten skickades ut till uppfödare och potentiella köpare av irländska sporthästar. I enkäten bedömde de 1377 respondenterna hur viktiga olika egenskaper som till exempel stam, kön, hälsa, gångarter, ridbarhet, färg, mankhöjd, tävlingsresultat, släktingars resultat och temperament, var på en femgradig skala. Resultatet var att både uppfödare och köpare tyckte att god hälsa, exteriör och gångarter ansågs som viktiga egenskaper. För andra egenskaper fanns det dock en signifikant skillnad mellan uppfödare och köpare. Uppfödare värderade kön, färg, stamtavla och tävlingsresultat från hästen och dess syskon högre än köparna. Köparna värderade i stället temperament och utstrålning högst när de skulle köpa en häst.

2.6 Går det att förutspå hästens framtida förmågor när den är föl?

I en studie undersöktes om det gick att förutspå goda hoppegenskaper hos en häst redan som föl (Bobbett et al. 2005). Författarna löshoppade hästarna först som föl på ett lågt hinder (60 cm) för att sedan titta på hästarna igen som femåringar då de hoppade 115 cm under ryttare. Vid båda testtillfällena studerades hur hästarna rörde sig över hindret samt deras teknik. Femåringarna fick även testa att hoppa högre hinder för att därefter delas in i två grupper, bättre och sämre hopphästar. I studien kom de fram till att det gick att se att de bättre vuxna hästarna hade gemensamma egenskaper i sin hopptechnik med de bäst hoppande fölen. Författarna menade även att fler egenskaper än en god teknik spelar stor roll för en bra hopphäst, så som avstampet men även hästens temperament, arbetsvilja och karaktär. Detta innebar att det är svårt att mer än i grov grad säga något om hoppförmågan hos hästen redan som föl.

Santamaria et al. (2002) utförde en studie där syftet var att ta reda på om hästar med god hoppförmåga kan selekteras redan som föl. Fyrtioen friska sex månader gamla KWPN föl användes i studien. Fölen fick löshoppa ett kryss följt av ett rättuppstående hinder där man mätte rörelsemekaniken under hoppningen med rörelsesensorer. De kom fram till att hopptechniken hos fölen liknar den som har rapporterats i tidigare studier för vuxna hästar och menar att det är möjligt att selektera individerna med en framtid i hoppsporten redan som föl.

I en tysk studie undersöktes om det gick att förutspå hur hästen kommer att röra sig som vuxen, genom att studera dess gångarter som föl (Back et al. 1995). Tjugofyra varmbloodsföl tränades på att skritta, trava och galoppa på ett löpband och filmades sedan när de var cirka fyra och 26 månader gamla. Med hjälp av rörelsesensorer placerade på hästarna kunde data samlas in och bearbetas. Hästarnas gångarter blev även bedömda av en domare enligt linjärbedömningen för det holländska varmbloodet (KWPN). Datan från sensorerna visade att hästens vinklar och rörelser i bland annat tarsalleden inte förändrades från att hästen var föl tills att den var tre år, och poängen från de linjära bedömningarna visade också ett positivt samband mellan hästens gångarter som föl och vuxen. Slutsatsen av studien var att det gick att förutspå hästens framtida gångarter genom att studera den som föl.

Edlén (2008) genomförde en studie där det undersöktes om det fanns några samband mellan resultatet från fölbedömning och resultat från treårstest. Studien undersökte resultat från 4861 hästar från fölbedömning och 8283 hästar från treårstest, varav 1251 hästar var bedömda på både fölbedömning och treårstest. Det fanns positiva samband mellan fölresultatet och resultatet på treårstestet gällande typ och gångarter medan samband mellan fölbedömning och hoppresultatet i princip var obefintliga.

Karlsson (2020) genomförde en studie med syftet att skatta genetiska parametrar för både de linjära och poängbedömda egenskaperna vid fölbedömning och unghästtest för SWB samt undersöka sambandet mellan resultaten vid de olika bedömningarna. Datan som undersöktes var resultaten från fölbedömningar från år 2014 till och med 2018 med 2881 deltagande föl och resultaten från unghästtest från år 2013 till och med 2018 med 4673 deltagande hästar. Resultatet från studien var att de skattade arvbarheterna för linjära egenskaper bedömda hos föl generellt var låga för exteriöregenskaperna och medelhöga för gångartsegenskaperna. De skattade genetiska korrelationerna hos föl var starka mellan poängbedömda och linjärbeskrivna gångartsegenskaper och den poängbedömda egenskapen totalpoäng hade medelstark till stark genetisk korrelation till nästan alla linjära egenskaper. Studien visade även på stark genetisk korrelation mellan linjära egenskaper så som exteriör och gångarter bedömda hos föl och de motsvarande linjära egenskaperna bedömda hos unghästar, däremot inte några samband vad gäller hoppning. Slutsatsen blev fölbedömningsdata har potential att användas i skattningen av avelsvärden för linjära egenskaper i framtiden avseende exteriör och gångarter.

3. Metod och material

Materialet utgick från SWB:s sammanställning över föl från auktionerna mellan åren 2011 till 2017. Materialet kompletterades manuellt med fölens registreringsnummer och priser samt härstamning och födelseår för de föl sålda år 2018 till 2020. Den färdiga filen kopplades sedan samman med SWB:s härstamnings- och resultatdatabas där resultat från fölbedömningar, unghästtest, ridhästtest och tävling fanns. Där hämtades även det värderande avelsindex för fädrar och mödrar för avelsmålsegenskaperna hoppning och dressyr, som sedan användes för att räkna ut fölets härstamningsindex genom att ta ett genomsnitt av föräldrarnas index. Materialet sammanställdes i Microsoft Excel version 16.30. Hästar som blivit återköpta av uppfödaren uteslöts ur materialet. T-test i Excel användes för att ta reda på om skillnader mellan medelvärden i olika grupper var signifikant skilda åt. Chi-två-test i Excel användes för att undersöka om frekvenser i olika grupper var signifikant skilda åt.

Fölen delades upp i hoppföl och gångartsföl baserat på det förväntade blupindexet (härstamningsindex), där fölen med högre hoppindex än gångartsindex klassades som hoppföl och där fölen med högre gångartsindex än hoppindex klassades som gångartsföl. Dessutom delades fölen upp i fyra olika prisklasser. Föl sålda för belopp under 75 000 kronor tillhörde prisklass 1, föl sålda för 75 000 kronor upp till 149 999 kronor tillhörde prisklass 2, föl sålda för 150 000 kronor upp till 299 999 kronor tillhörde prisklass 3 och föl som såldes för 300 000 kronor eller ett högre belopp tillhörde prisklass 4. Det genomfördes även en intervju med Josefin Tinglöf, projektledare på SWB, via zoom.

4. Resultat

4.1 Utveckling av elitfölauktion 2011-2020

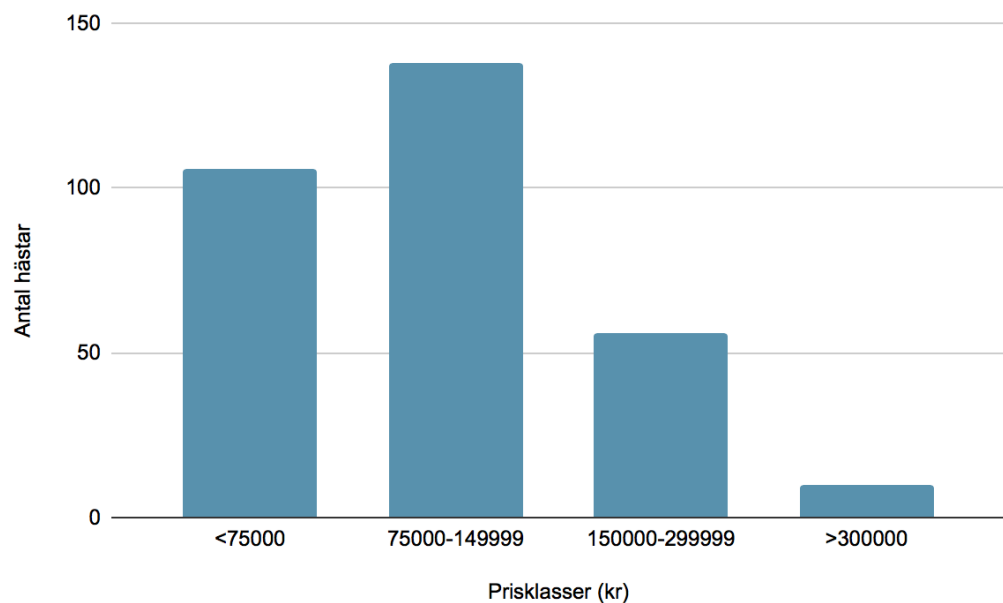
Under åren 2011 till 2020 såldes 310 föl på SWB:s elitfölauktion. Under perioden 2011 till 2020 har medelpriset nästan dubblerats, ökningen har skett gradvis med några år som avviker från trenden (2013, 2015 och 2018) (tabell 1). År 2014 såldes Kordoba for U som är det föl som sålts för högst belopp hittills på SWB:s elitfölauktion: hingstfölet såldes för 600 000 kronor. Det billigaste fölet som hittills sålts på elitfölauktionen var Ares, som såldes år 2011 för 25 000 kronor. Antalet sålda föl på auktionen har varierat från 22 (2011) till 48 (2019) (tabell 1). Antalet sålda föl har ökat per år fränsett sista året (2020).

Tabell 1. Antal sålda föl, medelpris, standardavvikelse, lägsta och högsta pris vid elitfölauktion åren 2011 till 2020

År	Antal föl	Medelpris	Standardavvikelse	Lägsta pris	Högsta pris
2011	22	68412	33322	25000	150000
2012	26	98333	76591	40000	300000
2013	30	86667	31624	40000	160000
2014	32	112414	111846	40000	600000
2015	35	82029	49505	40000	245000
2016	36	121061	80746	45000	460000
2017	38	129143	56105	65000	300000
2018	43	107400	54695	50000	300000
2019	48	130021	62498	50000	340000
2020	30	134113	75099	60000	350000

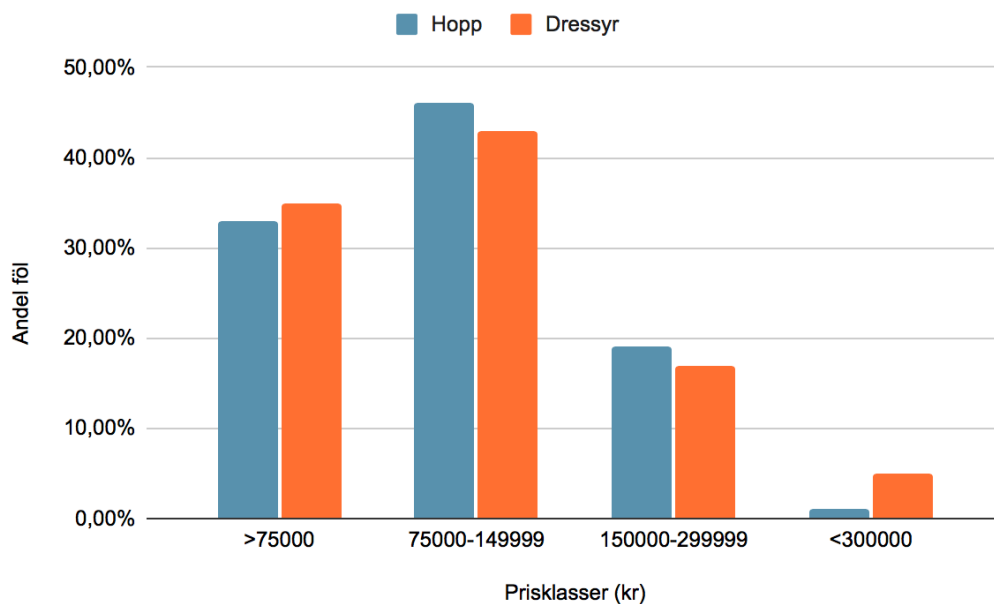
4.2 Prisklasser

I figur 1 redovisas hur många föl som såldes i respektive prisklass. Nästan 80 % av fölen såldes för priser upp till 150000 kronor.

Figur 1. Antal föl som såldes i respektive prisklass vid elitfölauktionen åren 2011 till 2020.

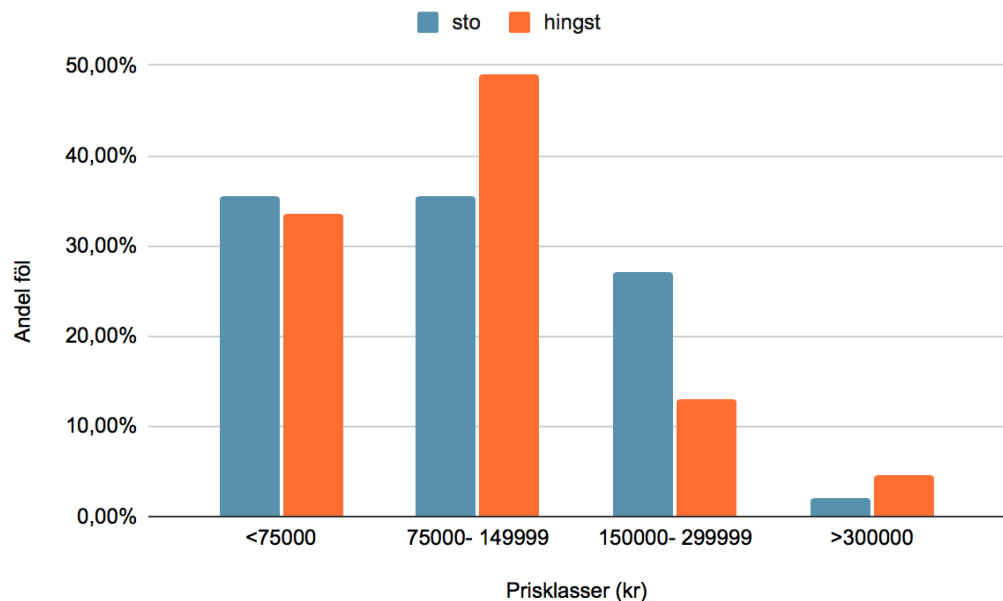
Av de 310 fölen var det 124 med hopphärstamning och 186 med dressyrhärstamning. Figur 2 visar andel föl inom respektive disciplin inom de olika prisklasserna. Inom båda disciplinerna såldes störst andel av fölen för mellan 75000 och 150000 kronor. Det var ingen signifikant skillnad i medelpris mellan dressyr- och hoppfölen.

Figur 2. Andel föl som sålts på SWB:s elitfölauktion under åren 2011 till 2020 inom respektive disciplin inom de olika prisklasserna.

4.3 Kön

Totalt hade 203 hingstar och 107 ston sålts på SWB elitförelauktion. I figur 3 presenteras hur stor andel som sålts i de olika prisklasserna för respektive kön. Det var signifikant större andel av stofölen som var i de dyraste prisklasserna (3 och 4) jämfört med hingstfölen ($p < 0,05$). Det var däremot ingen signifikant skillnad i medelpris mellan sto- respektive hingstfölen.

Figur 3. Andel sto- och hingstfölen som sålt på SWB:s elitförelauktion i respektive prisklass under åren 2011 till 2020.

4.4 Härstamning

Totalt härstammade fölen från 167 olika hingstar, varav 93 hingstar endast var far till ett föl, 31 hingstar var far till två föl och 40 hingstar var far till 3 eller fler avkomor. Av de 93 hingstarna som endast hade en avkomma bland fölen var 39 dressyrhingstar och 54 hopphingstar. Totalt hade elva hingstar fem eller fler avkomor på elitauktion, av dessa var åtta stycken dressyrhingstar och tre hopphingstar. Tabell 2 visar hur hingstarnas avkomor var fördelade över år. De flesta hingstar hade avkomor på elitförelauktion under några på varandra följande år, ingen hade avkomor under alla år.

Tabell 2. De elva hingstarna med fem eller flera avkommor sålda på SWB elitförelauktionen, antal sålda avkommor totalt, dess medelpris samt antalet sålda avkommor per år under 2011-2020

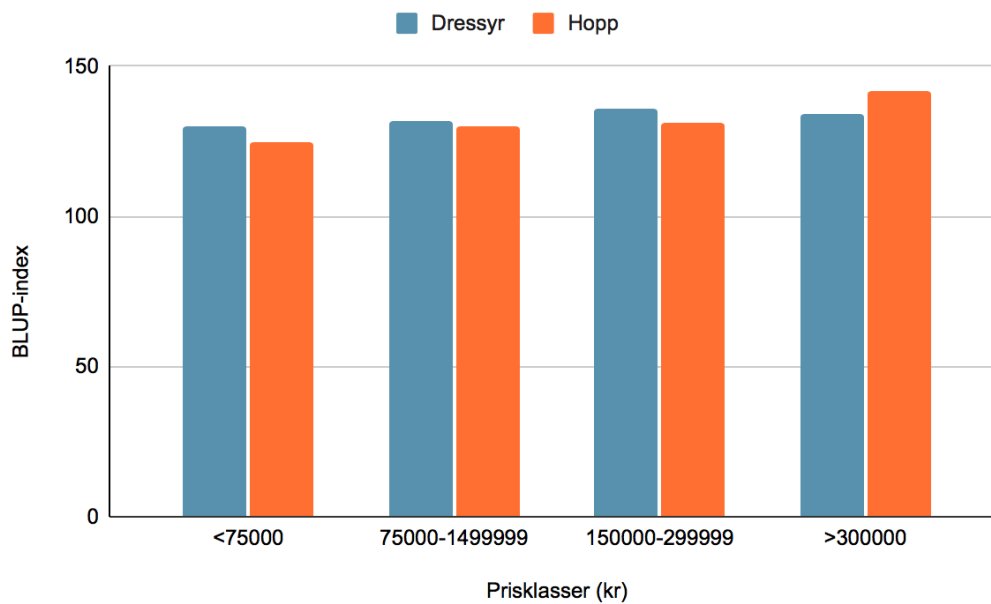
Hingst	Antal avk.	Medel pris	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ampere*	19	131053	1	4	7	6	1	0	0	0	0	0
Floricello*	11	100909	0	2	4	5	0	0	0	0	0	0
Cornet Obolensky	9	163889	0	0	0	0	0	1	2	2	2	2
Franklin (Fierce-S)*	9	208056	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3
Conthargos	6	130833	0	0	0	0	0	0	1	2	1	2
Fürstenball*	6	120000	0	0	0	2	1	1	1	0	0	0
Total Hope*	6	147500	0	0	0	0	0	4	0	0	2	0
Van Vivaldi*	5	124000	0	0	0	0	0	2	2	0	0	1
Blue Hors Zack*	5	89400	1	1	0	1	2	0	0	0	0	0
Heartbeat	5	125500	1	0	0	0	0	1	1	2	0	0
Zuidenwind*	5	91000	1	1	0	1	0	2	0	0	0	0

* *Dressyrhingstar, övriga hopphingstar*

Av 310 föl var det 174 av fölen som var undan ett selektionssto, det vill säga 56 %. I prisklass 1 och 2 var 53 % av fölen undan ett selektionssto, i prisklass 3 var det 66% och i prisklass 4 var det 70 %. Det var signifikant större andel föl som var undan ett selektionssto i prisklass 3 och 4 jämfört med fölen i prisklass 1 och 2 ($p < 0,05$).

4.5 Härstamningsindex

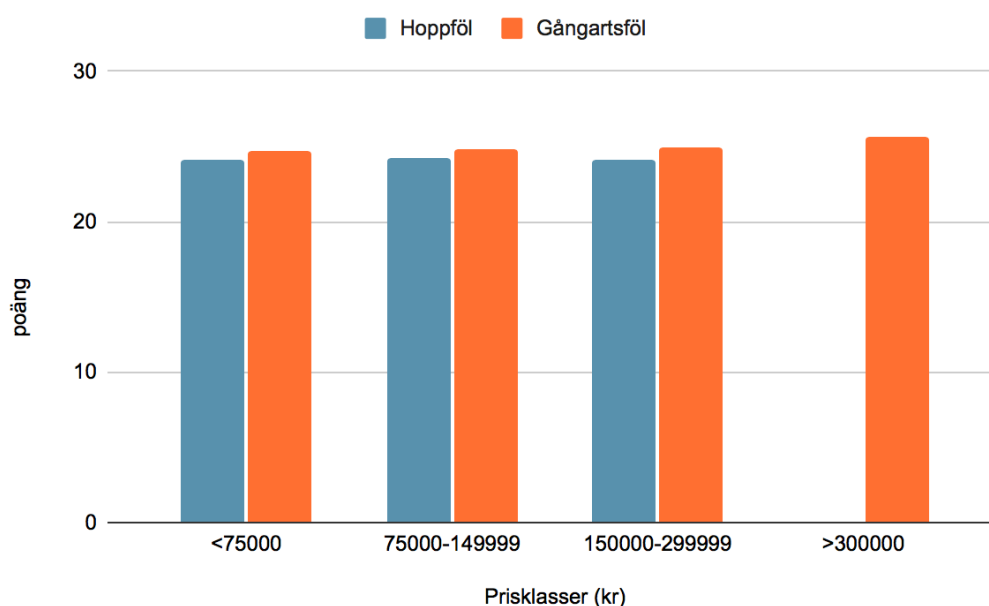
Medelvärdet av härstamningsindexet ökade för varje prisklass för fölen med hopphärstamning. I prisklass 4 var det endast ett hoppfö. För fölen med dressyrhärstamning var härstamningsindexet som högst i prisklass 3. Inom disciplin var det en signifikant skillnad i medelindex mellan prisklass 1 och 2 jämfört med prisklass 3 och 4 där de dyrare fölen hade högre avelsindex ($p < 0,05$).

Figur 4. Medelvärdet på härstamningsindex för föl sålda på elitfölauktionen år 2011 till 2020 i respektive disciplin och prisklass.

4.6 Fölbedömning

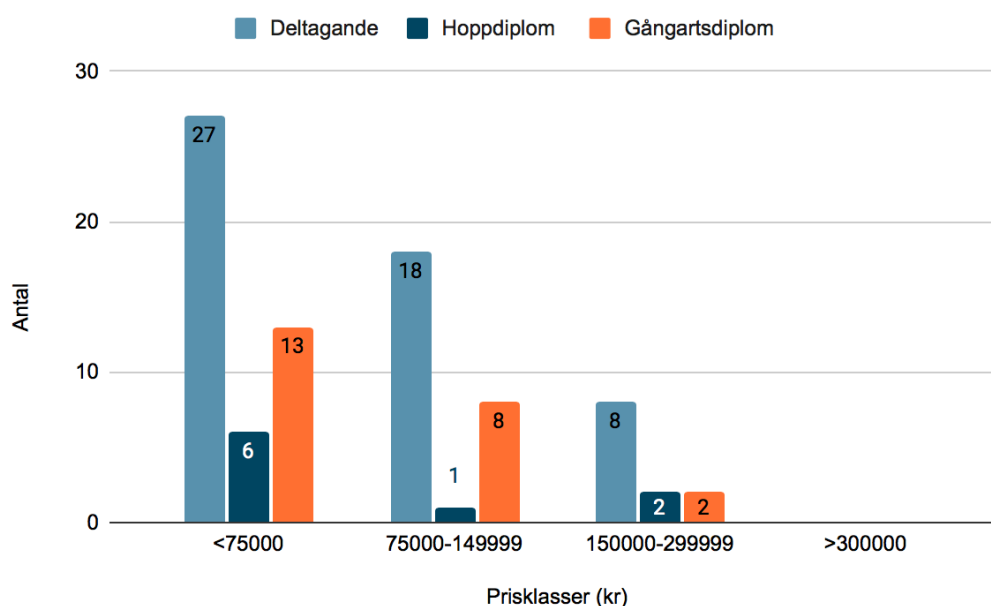
Totalt hade 101 föl av de som var med på elitfölauktionen födda 2014 och senare genomfört en fölbedömning, cirka 15 stycken föl per år. Från åren 2011, 2012 och 2013 fanns ingen data från fölbedömning tillgänglig. Det genomsnittliga totalpoängen för gångartsföl var 24,9 poäng och 24,2 för hoppfölen. För fölen med hopphärstamning var genomsnittspoängen ungefär densamma i prisklass 1-3, inget hoppfö i prisklass 4 deltog i en fölbedömning. För gångartsfölen ökade det genomsnittliga totalpoängen något för varje prisklass, se figur 6.

Figur 5. Medelvärde av poängen från utförd fölbedömning på föl sålda på SWB:s elitfölauktion under åren 2011 till 2020, uppdelade i gångarts- och hoppfö.

4.7 Unghästtest

Totalt hade 53 av 224 hästar (födda 2017 eller tidigare) som sålt på SWBs elitfölauktion visats på unghästtest. Tjugotre stycken av dessa har belönats med gångartsdiplom och 21 stycken uppnådde gångartspoäng för klass 1. Nio hästar har belönats med hoppdiplom och 12 stycken uppnådde hoppoäng för klass 1. Av dessa hästar har några uppnått poäng både för diplom i en disciplin och klass 1 i den andra. Tre av hästarna uppnådde varken poäng för klass 1 eller diplom i någon disciplin, en av dessa var i prisklass 1 och två i prisklass 2. I figur 7 presenteras hur många hästar som erhållit hopp- eller gångartsdiplom i respektive prisklass.

Figur 6. Antal föl som sålts på SWB:s elitförelauktion under åren 2011 till 2017 som deltagit i unghästtest, samt hur många av dem som erhållit hopp- eller gångartsdiplom i respektive prisklass.

4.8 Ridhästtest

Totalt var det sex hästar som såldes på SWBs elitförelauktionen år 2016 eller tidigare som har visats på ridhästtest. Fyra av dessa hästar var i prisklass 1, en av dem fick hoppdiplom och klass 1 för gångarter, två fick gångartsdiplom och en uppnådde poäng för gångarter för klass 1. En av hästarna var i prisklass 2, den uppnådde poäng för klass 1 gångarter. Den sista hästen var i prisklass 3 och den uppnådde inte poäng för varken diplom eller klass 1 i någon av disciplinerna.

4.9 Tävlingsresultat

Av de 186 föl som såldes år 2016 eller före, och därmed har uppnått ålder för tävling, så var det 61 hästar som startat en tävling. Av dem var det 28 stycken som startat endast dressyr och 32 som endast startat hoppning, en av hästarna har startat både disciplinerna. Av de som startat dressyr hade nio hästar erhållit championatspoäng och av de som startat hoppning hade 23 hästar fått championatspoäng. Av de som har championatspoäng i dressyr var sex i prisklass 1 och två i prisklass 3. Av de som har championatspoäng i hoppning var 19 i prisklass 1 och 4 i prisklass 2. Den med högst championatspoäng i dressyr (399) var X-Cilent, född 2011, i prisklass 1. Den med högst championatspoäng i hoppning (307) var China con Kannan F, född 2012, i prisklass 1.

4.10 Avel

Nitton av de 107 ston som sålts på SWB elitförelauktion har fått avkommor. Tre av dessa har fått mer än en avkomma. Lady Gaga TH såld 2011 i prisklass 2 har fått två avkommor, Jellybean for U såld 2013 i prisklass 2 har fått fyra avkommor och Langs Nicole såld 2013 i prisklass 1 har fått tre avkommor.

Amplitud SD är den enda av de 147 hingstarna som såldes som föl på auktionen år 2011 till 2017 och därmed haft möjlighet att genomföra bruksprovet, som hittills medverkat i avel. Han såldes år 2012 i prisklass 4 och har 17 avkommor till och med år 2020.

5. Diskussion

5.1 Begränsat material

SWB:s elitförelauktion startades år 2011. Under åren 2011 till 2020 har 310 föl inom disciplinerna hoppning och dressyr sålts på SWB:s elitförelauktion. Studien undersökte hur egenskaper såsom kön, härstamning, avelsindex och poäng på fölbedömning påverkar fölens försäljningspriser, vilka prestationer som fölen åstadkommit från tre års ålder samt sambandet mellan priset och framtida prestationer.

När studien utfördes var de äldsta hästarna tio år gamla. Av de 310 hästarna som sålts hade 224 stycken hunnit bli tre år eller äldre, vilket innebär att de haft möjlighet att utföra unghäst- och/eller ridhästtest. Endast 186 hästar var över fyra års ålder och därmed berättigade att tävla. Det begränsade materialet gjorde det svårt att dra generella slutsatser. En större population, med årgångar längre tillbaka i tiden, hade givit ett säkrare resultat. Materialet kan vara missvisande då det endast visar resultat från bedömningar och tävlingar i Sverige, då det finns hästar som exporterats och/eller tävlats internationellt. Det saknades även data på vilka hästar som av anledningar inte haft möjlighet att visas på bedömningar och/eller tävling, till exempel på grund av att de avlidit.

Syftet med SWB:s elitförelauktion att samla Sveriges bästa föl på en plats, men eftersom uppfödare själva anmäler sina föl så finns det inga garantier på att de anmälda fölen är de bästa. Kanske har uppfödare andra kanaler för sina bästa föl, såsom tidigare kunder eller att de behåller dem till avel. Av de cirka 2500 föl som säljs varje år så är det endast ungefär 2 % som selekteras till auktionen och eftersom selektionskommitén inte selekterar bland alla Sveriges föl så är det inte säkert att det är Sveriges bästa föl som visas.

5.2 Prisutveckling över tid

Det fanns en stor prisvariation på fölen, där det billigaste såldes för 25 000 kronor (2011) och det dyraste fölet såldes för 600 000 kronor (2014). Denna studies resultat visade att de flesta fölen (106 stycken) på elitfölauktionen såldes i prisklass 2 (75000 till 149999 kronor) och enligt Håkansson (2017) är produktionskostnaden för ett föl ungefär 50 000 till 100 000 kronor, vilket skulle kunna förklara varför de flesta föl såldes för ett liknande belopp.

Studien visar att priset har ökat över åren, från ett medelpris på 68 412 kronor år 2011 till 134 114 kronor år 2020, med undantag för åren 2013, 2015 och 2018. Under år 2019 var det två auktioner istället för en, en för vardera disciplin. Detta år ökade medelpriset per föl knappt 23 000 kronor, vilket skulle kunna bero på att konkurrensen om fölen ökar då alla budgivare under hoppveckan är intresserade av hoppföl och vice versa. Högre konkurrens kan innebära fler bud vilket i sin tur kan leda till att priserna pressas upp. År 2020 hölls auktionen för första gången online vilket gjorde det möjligt för intressenter att buda på fölen under flera dagar. Dessutom var auktionen lättillgänglig både för den nationella och internationella marknaden vilket kan förklara att medelpriset ökade det året.

5.3 Prishöjande egenskaper

Resultatet visade att fölens härstamning hade påverkan på priset, ett sätt att se detta var att studera fölets härstamningsindex. Hopphästarnas härstamningsindex ökade i varje prisklass, till skillnad från dressyrhästarna där härstamningsindexet var högst i prisklass 3 och var mer jämnt i övriga. I prisklass 4 var det dock bara en hopphäst, vilket var för lite material för att kunna dra några slutsatser om. På grund av detta så jämfördes prisklass 1 och 2 tillsammans mot prisklass 3 och 4, vilket visade en signifikant skillnad ($p < 0,05$) på medelindexet där de dyrare fölen hade ett högre härstamningsindex. I sin artikel som publicerades i tidningen Ridsport (2020) drog Lundin slutsatsen att härstamningen och dess meriter ansågs vara viktigare bland de köpare som letade hoppföl, till skillnad från dressyrspekulanterna där gångarterna hos individen verkade vara viktigare. Denna slutsats kunde inte påvisas i denna studie, där resultatet visade att härstamningsindexet påverkade priset hos både hopp- och gångartsföl.

Lundins (2020) slutsats att härstamningen är viktigare hos hoppföl än hos gångartsföl skulle kunna bero på att gångarterna visas under auktionen. Däremot får spekulanterna aldrig möjligheten att se fölens hoppförmåga, vilket gör att de måste förlita sig på härstamningen istället. Att denna studie inte påvisade ett liknande resultat skulle kunna bero på att de undersökta populationerna skiljer sig bland annat i storlek, land, selektion av föl samt auktionernas genomförande.

I sin artikel skriver Lundin (2020) att uppfödare till dressyrföl oftare använde sig av yngre, mindre beprövade men talangfulla hingstar än uppfödare till hoppföl. Någon tydlig sådan trend kan inte utläsas av resultaten i denna studie, då de hingstar som endast hade en avkomma var övervägande hopphingstar. Studien undersökte dock inte åldern på hingstarna eller dess meriter, så därför kan inte denna studie bekräfta Lundins (2020) påstående. Av de elva hingstarna med fem eller fler avkommor var åtta hingstar gångartshingstar och tre hopphingstar, vilket skulle kunna tyda på att det är tvärtom. Det påvisades inte heller att ju populärare en hingst är desto högre belopp säljs avkommorna för, likt i Poerwanto & Stowes (2010) studie på engelska fullblod.

Enligt Lundin (2020), Hennessy et al. (2008) och Taylor et al. (2006) hade modernet en stor betydelse vid köp av häst. Resultaten i denna studie visar på detsamma då andelen föl undan selektionsston ökade signifikant ($p < 0,05$) mellan prisklass 1+2 och prisklass 3+4. Mer än hälften (56 %) av fölen som sålts på SWB elitfölauktion var undan ett selektionssto och i prisklass 1 och 2 var andelen föl efter selektionsston 53 %, medan den var 70 % i prisklass 4. Detta stärker vad de tidigare nämnda artiklarna påstår, att ju bättre möderne desto mer är köparna villiga att betala för fölet.

Enligt Taylor et al. (2006) påverkade könet priset. Priset steg i takt med ålder på ston och hingstar eftersom deras avelsvärde steg med åldern. Priset på hingstarna sjönk dock igen efter fem års ålder då de var svårare att arbeta med. Resultatet av denna studie visade ingen signifikant skillnad mellan pris för respektive kön. Skillnaden mellan denna studie och den som Taylor et al. (2006) utförde är att denna bara innefattar föl, och därmed bara ston och hingstar. Kanske hade resultatet av denna studie sett annorlunda ut om den hade innefattat äldre hästar.

För att bedöma den dåvarande kvalitén på fölen, under året som de såldes på auktionen, har denna studie utgått ifrån material från fölbedömningar. Materialet innefattar 108 föl sålda från 2014 och framåt. Utifrån detta kunde inga samband mellan pris och resultat på fölbedömning hittas, vilket skulle kunna bero på att mängden material är otillräckligt. Enligt Hennessy et al. (2008) var hästens utstrålning en viktig aspekt då köpare letade efter en häst. Utstrålning bedöms till viss del under allmänt intryck, men eftersom att det inte finns definierat vad en stark utstrålning innebär att det en svårbedömd punkt. Det skulle kunna vara en prishöjande egenskap, som denna studie inte kan bekräfta.

Resultatet av denna studie visade ingen signifikant skillnad i pris för gångartsföl och hoppföl, däremot var andelen dressyrföl större än hoppföl i den dyraste prisklassen (prisklass 4). På auktionen visades fölen upp i alla gångarter och enligt studier gjorda av Back et al. (1995), Edlén (2008) och Karlsson (2020) så kunde

kvalitén på hästens gångarter ses redan som föl. Enligt två studier (Bobert et al. 2005; Santamaria et al. 2002) där hoppförmåga jämfördes hos föl och vuxna hästar kunde hoppförmåga till viss del ses redan som föl, men eftersom att fölen inte visas över hinder är det inget som köparna kan bedöma vid auktionstillfället. Ett förslag inför framtiden är att visa fölen över ett litet hinder, det skulle kunna påverka priset på hoppfölen och eventuellt leda till att budgivare vågar satsa mer på fölens talang. Riskerna med detta skulle dock kunna vara att uppfödare börjar träna sina föl för mycket och för tidigt, vilket kan påverka hållbarheten på ett negativt sätt för hästen.

5.4 Sambandet mellan priset och framtida prestationer

För att bedöma de sålda fölens prestationer senare i livet har denna studie utgått ifrån resultat från unghästtest, ridhästtest och tävlingsresultat i form av ackumulerat antal championatspoäng. Av de 224 hästarna som haft möjlighet att delta i unghästtest (födda 2017 och tidigare) var det endast 53 stycken som deltog. Resultatet visar inget samband mellan priset och höga poäng på unghästtest, det som kan utläsas är att de flesta deltagande såldes i prisklass 1 och inget av de föl som såldes i prisklass 4 deltog. Detta skulle kunna förklaras av att det var fler hästar som såldes i de lägre prisklasserna än de högre. Att det inte var några av de dyraste fölen som visats på unghästtest kan förklaras av att de eventuellt har exporterats och därmed inte haft chansen att delta. En anledning till att få hästar visats på unghästtest kan vara att hästägare och/eller ryttare valt att satsa mot sporten och därmed valt att inte visa unghästen på test. En tredje anledning skulle kunna vara att hästar avlidit. Det var endast sex hästar som deltagit vid ridhästtest och därför kunde inga samband mellan pris och resultat visas där heller.

För att vara startberättigad och därmed haft chansen att erhålla championatspoäng så behövde hästarna vara minst fyra år gamla när studien genomfördes (Svenska ridsportförbundet 2021). Av de 186 hästarna som haft möjlighet till detta är det endast 61 hästar som startat dressyr eller hoppning, de flesta av dessa hästar såldes i de lägre prisklasserna som föl. Utöver detta var det för lite material för att kunna dra några slutsatser gällande samband mellan pris och tävlingsresultat. Problematiken med att mäta tävlingsprestation via ackumulerande championatspoäng är att de ökar för varje år som hästen tävlat. En äldre häst har därför större chans till högre poäng än en yngre. Därför är det svårt att jämföra en häst som sålts på elitfölauctionen år 2011, och därmed tävlat i sex år, med en häst som sålts år 2016 och därmed tävlat i ett år. Dessutom erhålls championatspoäng endast för tävlingar inom Sverige, därför innefattar inte materialet internationella starter. Detta betyder att studiens resultat inte kan visa några samband gällande pris och tävlingsresultat på hästar som exporterats eller tävlats utomlands.

En annan anledning till att det är få hästar som finns med i tävlingsmaterialet skulle kunna vara att de satsats mot något annat än tävling, till exempel avel. Nitton ston och en hingst som såldes på elitfölauktionen verkade senare i avel. Enligt författarna av denna studie är förvånansvärt lite med tanke på det är några av Sveriges främsta föl som selekteras till elitfölauktionen och att avelsframsteget främjas av att avla på individer med förmågor av hög kvalité. Enligt Back et al. (1995), Edlén (2008) och Karlsson (2020) finns det positiva samband mellan hästarnas gångarter som föl och som vuxna, därför borde de bästa individerna att avla på kunna selekteras redan vid ung ålder.

Som tidigare nämnt går det till viss del att förutspå hästens framtida förmågor redan som föl (Karlsson 2020). Det som kan påverka hästens framtida förmågor förutom individen själv är miljön som den utbildas i, samt ägaren eller ryttarens nivå och ambitioner. Ur uppfödarens ekonomiska perspektiv är det relevant att föda upp hästar med egenskaper som matchar köparnas efterfrågan och ambitioner och därmed öka chansen att hästen presterar bra och att den säljs till ett högre belopp.

5.5 Indelningar av data som kan ha påverkat resultatet

För att kunna studera skillnader mellan discipliner delades fölen in i två grupper, hoppstammade och dressyrstammade föl, beroende på härstamningsindex. Fölen med högre härstamningsindex för hoppning än dressyr kategoriserades som hoppföl och vice versa. Kanske hade studiens resultat sett annorlunda ut om fölen hade delats upp på ett annorlunda sätt och kanske i andra kategorier, till exempel med ytterligare en kategori för föl med en allround härstamning.

Fölen delades även upp i fyra prisklasser, där den lägsta prisklassen var prisklass 1 och den dyraste var prisklass 4. Enligt Håkansson (2017) var produktionskostnaden för ett föl mellan 50 000 och 100 000 kronor och enligt Hästsverige (2013) var produktionskostnaden 75 000 kronor. Storleken på prisklasserna baserades på detta då den första var under 100 000 kronor (billigare föl), den andra runt produktionskostnaden, den tredje över produktionskostnaden och den fjärde högt över produktionskostnaden. Om antalet prisklasser hade ökat och spannet i mellan blivit mindre eller om nivåerna justerats så skulle det kunnat ge ett annat resultat, men det hade också kunnat bli så få hästar i varje prisklass att någon slutsats ändå inte kunnats dra.

5.6 Framtida studier

I framtiden hade det varit intressant att utföra en uppföljande studie på en större population där fler har haft möjlighet att tävla, i en studie med större antal hästar hade till exempel prestationer varit mer jämförbara. Det hade även varit intressant att utföra studien och inkludera information om hästar som exporterats och tävlats internationellt. En annan studie som hade varit intressant att utföra hade varit att

jämföra elitauktionsfölen med resterande föl i samma årgång, för att ta reda på om det skiljer sig i kvalitet och priser.

5.7 Slutsats

Slutsatsen av denna studie är att härstamningen påverkar priset på föl vid elitfölauktion. Egenskaper såsom ett högt härstamningsindex och väl meriterat möderne påverkar priset positivt. Detta innebär att uppfödare gynnas av att avla på ston av god kvalitet samt avla på individer med höga avelsvärden. Det gick inte att påvisa samband mellan pris och framtida prestationer hos föl sålda på SWB:s elitfölauktion i denna studie.

6. Referenser

Tidskriftsartikel

- Back, W., Schamhardt, H C., Hartman, W., Bruin, G & Barneveld, A. (1995). Predictive value of foal kinematics for the locomotor performance of adult horses. *Research in Veterinary Science*, 59(1), pp. 64-69.
- Bobbert, M. F., Santamaría, S., van Weeren, P.R., Back, W & Barneveld, A. (2005). Can Jumping capacity of adult show jumping horses be predicted on the basis of submaximal free jumps at foal age? A longitudinal study. *The Veterinary Journal*, 170(2), pp. 212-221.
- Hennessy, K. D., Quinn, K. M. & Jack, M., (2008). Producer and Purchaser: Different Expectations May Lead to Equine Wastage and Welfare Concerns. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 11(3), pp. 232-235.
- Poerwanto, D. A. & Stowe, C. J., (2010). The Relationship Between Sire Representation and Average Yearling Prices in the Thoroughbred Industry. *Journal of Argibusiness*, 28(1), pp. 61-74.
- Santamaria, S., Back, W., van Weeren, P.R., Knaap, J & Barneveld, A. (2002). Jumping characteristics of naïve foals: lead changes and description of temporal and linear parameters. *Equine Exercise Physiology*, 34(6), pp. 302-307.
- Taylor, M. R., Dhuyvetter, K. C., Kastens, T. L., Douthit. M & Marsh, T. L. (2006). Show Quality Quarter Horse Auctions: Price Determinants and Buy-Back Practices. *Journal of Agricultural and Resource Economics*, 31(3), pp. 595-615.

Studentarbeten

- Edlén, M. (2008). *Genetisk analys av data från fölbesiktning och jämförelse med resultat vid treårstest*. (Studentarbete 2008:298). Sveriges Lantbruksuniversitet. Husdjursgenetik.
- Håkansson, M. (2017). *Kostnadsuppföljning i hästavel*, Alnarp: Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Karlsson, K. (2020). *Linear profiling of Swedish Warmblood foals and the relationship to linear describe at Young Horse Test*, Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet.

Internetreferenser

- Hästsverige, (2013). *Hastsverige.se*. [Online] Available at: <https://hastsverige.se/hast-manniska/hastforetagande/ekonomi-i-hastforetag/hast-manniska-hastforetagande-2-ekonomisk-kalkyl/exempel-6-manaders-fol/> [Använd 9 Maj 2021]
- Svenska Ridsportförbundet, (2021). *ridsport.se*. [Online] Available at: https://www.ridsport.se/globalassets/svenska_ridsportforbundet/dokument/tr/tr-2021/tr-i-2021-gemensamma.pdf [Använd 28 Mars 2021].

- Swedish Warmblood Association, (2019). *swb.org*. [Online] Available at: https://swb.org/wp-content/uploads/2020/01/Beslutat_Reglemente_fol_o_exteriorbed_ston_2020.pdf [Använd 23 Mars 2021].
- Swedish Warmblood Association, (2020a). *swb.org*. [Online] Available at: <https://swb.org/avelsindex> [Använd 20 December 2020].
- Swedish Warmblood Association, (2020b). *swb.org*. [Online] Available at: https://swb.org/wp-content/uploads/2020/10/reglemente_unghasttest_2021_publ.pdf [Använd 23 Mars 2021].
- Swedish Warmblood Association, (2020c). *swb.org*. [Online] Available at: https://swb.org/wp-content/uploads/2020/10/reglemente_ridhasttest_2021_publ.pdf [Använd 24 Mars 2021].
- Swedish Warmblood Association, (2021a). *blup.se*. [Online] Available at: https://www.blup.se/sv-SE/page/short_intro [Använd 3 Februari 2021].
- Swedish Warmblood Association, (2021b). *swb.org*. [Online] Available at: <https://swb.org/unghastbedomningar/> [Använd 23 Mars 2021].
- Swedish Warmblood Association, (2021c). *swb.org*. [Online] Available at: <https://swb.org/kvalitetsklasser-for-ston/> [Använd 5 April 2021].
- Swedish Warmblood Association, (2021d). *swb.org*. [Online] Available at: https://swb.org/wp-content/uploads/2016/11/Avelsplan_2021-2026_publ.pdf [Använd 10 April 2021]
- Swedish Warmblood Association, (u.d). *swb.org*. [Online] Available at: <https://swb.org> [Använd 15 Januari 2021].

Tidningsartikel

Lundin, K. C., (2020). Fölbörsen. *Tidningen Ridsport*, 22 Oktober, pp. 16-25.

Personligt meddelande

Josefine Tinglöf, Elitförlauktion. SWB, 2021-02-02.

7. Författarnas tack

Vi vill rikta ett stort tack till vår fantastiska handledare Åsa Gelinder Viklund som stöttat vårt arbete på bästa sätt! Vi vill även tacka Josefin Tinglöf på SWB som tillhandahållit material och haft bra svar på alla våra frågor.